

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Кафедра філософії та міжнародної комунікації

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан гуманітарно-педагогічного
факультету

Ірина САВИЦЬКА

2022 р.

«СХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри філософії
та міжнародної комунікації
протокол № 9 від 04.05.2022 р.

В.о. завідувача кафедри

Валентина КУЛЬТЕНКО

«РОЗГЛЯНУТО»

Гарант: ОП «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні
студії»

Сергій БІЛАН

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«КУЛЬТУРНІ ТА ДУХОВНО-РЕЛІГІЙНІ ТРАДИЦІЇ КРАЇН СВІТУ»

Спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

Освітня програма «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

Факультет (НП) гуманітарно-педагогічний

Розробник д-р. політ. наук Іольцов А. Г.

1. Опис навчальної дисципліни
КУЛЬТУРНІ ТА ДУХОВНО-РЕЛІГІЙНІ ТРАДИЦІЇ КРАЇН СВІТУ
(назва)

Галузь знань, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень		
Галузь знань	29 «Міжнародні відносини»	
Спеціальність	291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»	
Освітньо-кваліфікаційний рівень	бакалавр	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	обов'язкова	
Загальна кількість годин	105	
Кількість кредитів ECTS	3,5	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)		
Форма контролю	екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки (курс)	1	1
Семестр	2	2
Лекційні заняття	15 год.	
Практичні, семінарські заняття	15 год.	
Лабораторні заняття	-	
Самостійна робота	75 год.	
Індивідуальні завдання		
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	2 год.	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета викладання дисципліни «Культурні та духовно-релігійні традиції країн світу» полягає у формуванні в здобувачів вищої освіти наукових знань щодо виникнення і розвитку культури та релігійних вірувань народів, сучасних культурних та духовно-релігійних традицій населення регіонів та країн світу; формуванні вмінь та навичок студентів аналізувати культурні та релігійні традиції народів світу, їхній вплив на міжнародні ситуації та процеси.

Основні завдання:

- засвоєння здобувачами вищої освіти теоретичних основ формування та розвитку культури та релігії в регіонах та країнах світу;
- розуміння студентами особливостей виникнення і трансформації культурних та духовно-релігійних традицій народів світу;
- формування вмінь та навичок аналізувати особливості культурного та релігійного життя в країнах світу, їхній вплив на міжнародні відносини;
- розвиток здатностей виявляти проблеми культурного та релігійного життя в країнах та регіонах світу і пропонувати шляхи їх розв'язання.

У результаті вивчення курсу студент повинен **знати:**

- історичні аспекти формування та трансформацій культурних та релігійних традицій народів світу;
- особливості впливу традицій на сучасні культурні процеси в регіонах та країнах світу, а також на міжнародні процеси;
- значення релігійних традицій у суспільному житті населення країн світу;
- актуальні проблеми, що виникають внаслідок взаємодій між традиційними релігійними цінностями, нормами та правилами і сучасними процесами суспільного життя в країнах та регіонах світу;
- основні підходи до розв'язання проблем міжкультурних та міжрелігійних взаємодій в країнах світу та на міжнародній арені;

вміти:

- застосовувати теоретичні знання з дисципліни для аналізу культурних та релігійних процесів у міжнародних системах;
- аналізувати традиційні культурні та релігійні структури в суспільному житті населення країн та регіонів світу;
- виявляти особливості впливу традицій на сучасні культурне життя в країнах світу;
- визначати вплив релігійних традицій на життєдіяльність суспільства країн світу та міжнародні процеси;
- виявляти проблеми культурного та релігійного життя в країнах світу та пропонувати шляхи їх розв'язання.

Набуття здобувачами вищої освіти компетентностей, згідно з ОП «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство, та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового образу життя.

ЗК3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК5. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК12. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК13. Здатність бути критичним і самокритичним.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК1. Здатність виокремлювати ознаки та тенденції розвитку, розуміти природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, суспільних комунікацій та/або регіональних студій.

СК2. Здатність аналізувати міжнародні процеси у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

СК7. Здатність аналізувати міжнародні інтеграційні процеси у світі та на Європейському континенті, та місце в них України.

СК8. Усвідомлення національних інтересів України на міжнародній арені.

СК10. Здатність аналізувати структуру та динаміку міжнародних суспільних комунікацій, виявляти їх вплив на міжнародну систему, державні та суспільні інститути.

СК11. Здатність аналізувати природу та еволюцію міжнародних організацій, їх місця у системі міжнародних відносин, основних форм та перспектив співпраці України з ними.

Програмні результати навчання (РН)

РН02.

Знати та розуміти природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин.

РН07. Здійснювати опис та аналіз міжнародної ситуації, збирати з різних джерел необхідну для цього інформацію про міжнародні та зовнішньополітичні події та процеси.

Структура навчальної дисципліни «Культурні та духовно-релігійні традиції країн світу» для повного терміну денної та заочної форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						заочна форма						
	усь о го	у тому числі					усь о го	у тому числі					
л		п	ла б	ін д	с.р .	л		п	ла б	ін д	с. р.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Змістовий модуль 1. Культурні та релігійні традиції в країнах Сходу													
Тема 1. Культура та релігія в житті	13	2	2			9	13	1					12

суспільства												
Тема 2. Культурні традиції народів Тропічної Африки, корінного населення Австралії та Океанії	13	1	1			11	13					13
Тема 3. Культурні та релігійні традиції населення мусульманських країн та Ізраїлю	13	2	2			9	13	1	1			11
Тема 4. Культурні та релігійні традиції населення Індії	13	2	2			9	13	1				12
Тема 5. Культура та релігія населення країн Східної Азії	13	2	2			9	113	1	1			11
Разом за змістовим модулем 1	65	9	9			47	65	4	2			59
Змістовий модуль 2. Культурні та релігійні традиції населення країн Європи та Америки												
Тема 6. Культурні та релігійні традиції народів Європи	14	2	2			10	14	1	1			13
Тема 7. Культурні та релігійні традиції населення Англо-Америци	13	2	2			9	13		1			14
Тема 8. Культура та релігія населення країн Латинської Америки	13	2	2			9	13	1				13
Разом за змістовим модулем 2	40	6	6			28	40	2	2			40
Усього годин	105	15	15			75	105	6	4			95

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Культура та релігія в житті суспільства	2	
2	Культурні традиції народів Тропічної Африки, корінного населення Австралії та Океанії	1	
3	Культурні традиції населення мусульманських країн та Ізраїлю	2	1
4	Культурні та релігійні традиції населення Індії	2	
5	Культура та релігія країн населення Східної Азії	2	1
6	Культурні та релігійні традиції народів Європи	2	1
7	Культурні та релігійні традиції населення Англо-Америци	2	1
8	Культура та релігія населення країн Латинської Америци	1	
	Разом	15	4

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми / зміст завдання для самостійної роботи	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Культура та релігія в житті суспільства. Міфологічні уявлення людей в стародавні часи	9	12
2	Культурні традиції народів Тропічної Африки, корінного населення Австралії та Океанії. Культурні традиції народів Східної Африки. Культурні традиції корінного населення Меланезії та Полінезії	11	13
3	Культурні традиції населення мусульманських країн та Ізраїлю. Стародавні релігії Близького Сходу	9	11
4	Культурні та релігійні традиції населення Індії. Стародавні вірування населення Індійського субконтиненту	9	12
5	Культура та релігія країн населення Східної Азії. Стародавні вірування населення Східної Азії. Конфуціанство. Даосизм	9	11
6	Культурні та релігійні традиції народів Європи. Історичні аспекти поширення християнства в Європі	10	13
7	Культурні та релігійні традиції населення Англо-Америци. Формування релігійного складу населення США	9	14
8	Культура та релігія населення країн Латинської Америци. Культурні традиції індіанців Андійського регіону	9	13
	Разом	75	95

7. Контрольні питання

1. Розкрийте сутність поняття «культура»; схарактеризуйте різні підходи до трактування культури

2. Розкрийте сутність міфології, поясніть її вплив на розвиток суспільної думки
3. Розкрийте сутність релігії, поясніть її роль в житті суспільства
4. Проаналізуйте вплив релігії на культурну сферу життя суспільства
5. Дайте характеристику культурних та духовно-релігійних традицій, поясніть їхній вплив на сучасне життя суспільства
6. Проаналізуйте вірування людей родово-племінного суспільства; анімізм, фетишизм, тотемізм
7. Дайте стислу характеристику культурних та духовно-релігійних традицій народів Тропічної Африки
8. Дайте стислу характеристику культурних та духовно-релігійних традицій народів Океанії
9. Схарактеризуйте культурні та духовно-релігійні традиції корінного населення Австралії
10. Дайте стислу характеристику виникнення та розвитку іудаїзму
11. Проаналізуйте поширення іудаїзму в сучасному світі. Виявіть особливості культурних та духовно-релігійних традицій населення Ізраїлю та євреїв у країнах світу
12. Дайте стислу характеристику історичного розвитку ісламу; проаналізуйте сучасне поширення ісламу у світі
13. Проаналізуйте сутнісні особливості віровчення ісламу
14. Виявіть особливості релігійних традицій населення мусульманських країн
15. Виявіть основні особливості культурних традицій населення країн мусульманських країн
16. Проаналізуйте основні особливості індуїзму та його основних течій
17. Виявіть вплив традицій індуїзму на суспільне життя Індії
18. Проаналізуйте вплив традицій джайнізму та сикхізму на життя окремих людських спільнот Індії
19. Дайте стислу характеристику історичного розвитку буддизму; проаналізуйте сучасне поширення буддизму у світі
20. Виявіть вплив традицій буддизму на культуру та суспільне життя населення країн Східної та Південно-Східної Азії
21. Дайте стислу характеристику конфуціанства як традиційного морально-етичного вчення та даосизму як філософського вчення
22. Виявіть вплив традицій конфуціанства на культуру та суспільне життя населення Китаю
23. Схарактеризуйте особливості синтоїзму; поясніть вплив традицій синтоїзму та буддизму на культуру та суспільне життя Японії
24. Дайте стислу характеристику православ'я та його поширення в Європі
25. Проаналізуйте основні православні традиції
26. Дайте стислу характеристику історичного розвитку Римо-католицької конфесії
27. Схарактеризуйте основні католицькі традиції
28. Виявіть вплив традицій католицизму на культуру та суспільне життя населення європейських країн
29. Дайте стислу характеристику історичного розвитку протестантизму та його основних напрямів
30. Виявіть вплив традицій протестантизму на культурне життя країн Північної

- та Західної Європи
31. Виявіть вплив релігійних та культурних традицій на суспільне життя країн Центральної та Східної Європи
 32. Схарактеризуйте культурні та духовно-релігійні традиції корінних арктичних народів
 33. Оцініть ступінь збереження культурних традицій індіанців Англо-Америки
 34. Дайте стислу характеристику культурних та духовно-релігійних традицій англоканадців, франкоканадців та інших етнічних спільнот Канади
 35. Проаналізуйте сталість культурних традицій американців США
 36. Виявіть особливості культурних традицій окремих етнічних спільнот США
 37. Проаналізуйте ступінь збереження культурних традицій індіанців Латинської Америки
 38. Розкрийте значення католицизму в формуванні культурних та духовно-релігійних традицій населення Латинської Америки
 39. Дайте стислу характеристику культурних та духовно-релігійних традицій населення Мексики
 40. Дайте стислу характеристику культурних та духовно-релігійних традицій населення Бразилії

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ			
ОС: Бакалавр Спеціальність: «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»	Кафедра філософії та міжнародної комунікації 2021- 2022навч.рік	ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 7 з дисципліни «Культурні та духовно-релігійні традиції країн світу»	«Затверджую» Зав. кафедри філософії та міжнародної комунікації: <hr/> В.П.Культенко
Екзаменаційні питання			
1. Проаналізуйте поширення іудаїзму в сучасному світі. Виявіть особливості культурних та духовно-релігійних традицій населення Ізраїлю			
2. Розкрийте значення католицизму в формуванні культурних та духовно-релігійних традицій населення Латинської Америки			
<i>Тестові завдання</i>			
1. Текст, який пояснює походження певних елементів світобудови чи світу загалом через емоційно-чуттєві образи, зветься (у бланку відповідей впишіть правильну відповідь одним словом)			
2. Встановіть правильні співвідношення між країною світу і найбільш поширеною серед його населення релігією (у бланку відповідей зробіть і заповніть табличку):			
1) Іспанія	а) лютеранство		
2) М'янма	б) православ'я		
3) Швеція	в) католицизм		
4) Греція	г) буддизм		
1) –	2) –	3) –	4) –
3. Автором концепції «культурно-історичних типів» був (вказіть один варіант відповіді):			
а) С. Гантінгтон			
б) О. Шпенглер			
в) М. Данилевський			
г) А. Дж. Тойнбі			
4. Синтоїзм є релігією населення такої країни, як (вказіть один варіант відповіді):			

а) Південна Корея б) Японія в) Тайвань г) Північна Корея
5. Найбільшою за чисельністю населення шийтською країною у світі є (вказіть один варіант відповіді): а) Іран б) Індонезія в) Туреччина г) Афганістан
6. Найважливіший центр прочанства хасидів (вказіть один варіант відповіді) а) Київ б) Єрусалим в) Умань г) Черкаси г) Хайфа
7. Корінне населення Північноамериканської Арктики (вказіть один варіант відповіді): а) індіанці б) ненці в) іннуїти г) буряти
8. Протестантизм поширений в таких країнах – це (вказіть декілька правильних варіантів): а) Португалія б) Фінляндія в) Норвегія г) Нікарагуа г) Південна Корея
9. Автором концепції «зіткнення цивілізацій» був (вказіть один варіант відповіді): а) О. Шпенглер б) М. Данилевський в) С. Гантінгтон г) А. Дж. Тойнбі
10. Переважно буддизм сповідують (вказіть один варіант відповіді): а) белуджистанці б) кхмери в) бушмени г) малайці

8. Методи навчання

Методи набуття нових знань, формування вмінь та навичок, їх закріплення, перевірки.

Словесні – пояснення, лекція, бесіда, дискусія, диспут, «мозковий штурм».

Практичні – навчальні вправи, практичні роботи, практичні (семінарські) заняття під керівництвом викладача, презентації, виконання тестових завдань, написання есе тощо.

У процесі навчання використовуються різні типи лекцій: тематичні, проблемні, лекції-дискусії. Наочні методи: демонстрація матеріалу за допомогою засобів мультимедіа; проведення ділових ігор. З практичних методів особливо велике значення мають науково-дослідні завдання. Крім того, важливу роль відіграють творчі, проблемно-пошукові методи, пов'язані із постановкою наукової гіпотези, розгляд якої має знайти відображення в навчальній діяльності студентів.

Основними формами навчання є лекції, практичні (семінарські) завдання,

самостійна робота студентів.

9. Форми контролю

Формами контролю знань здобувачів вищої освіти є поточний контроль (перевірка знань на практичних/семінарських заняттях та самостійних домашніх завдань), проміжна та підсумкова атестації. Проміжна атестація проводиться після вивчення програмного матеріалу кожного змістового модуля. Підсумкова атестація: екзамен – форма підсумкової атестації, що полягає в оцінці засвоєння здобувачем вищої освіти теоретичного та практичного матеріалу (виконаних ним певних видів робіт під час практичних/семінарських занять та самостійної роботи) з навчальної дисципліни за семестр.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання знань студентів здійснюється згідно з Положенням про екзамени та заліки у НУБіП України. Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою (і відповідною оцінкою за системою ECTS) і переводиться в національну систему оцінок, згідно із зазначеним вище «Положенням».

Для визначення рейтингу студента із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації $R_{\text{ат}}$ (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{нр}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{нр}} + R_{\text{ат}}$

Співвідношення між рейтингом здобувача вищої освіти і національними оцінками

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

11. Методичне забезпечення

1. Бундюченко Т. В. Історія культури зарубіжних країн : навч.-метод. посіб. / Т. В. Бундюченко. – Миколаїв : Гельветика, 2018. – 311 с.
2. Іслам: історія і сучасність : навч.-метод. посіб. / авт.-укл. В. А. Лубський, Є. А. Харьковщенко, М. В. Лубська, Т. Г. Горбатенко. – К. : ЦУЛ, 2018. – 632 с.
3. Мовчан М. М. Релігієзнавство : метод. посіб. для самостійного вивчення дисципліни / М. М. Мовчан. – Полтава : ПУЕТ, 2016. – 196 с. URL : <http://www.tourism.puet.edu.ua/files/lic2016bac/r3.pdf>
4. Стоцький Я. В. Релігієзнавство : метод. посіб. (із тематичним словником) / Я. В. Стоцький – Тернопіль: Видавництво ТНТУ ім. І. Пулюя, 2020. – 120 с.

12. Рекомендована література

Основна

1. Гамаль Л. В. Етнологія світу : навч.-метод. посіб. / Л. В. Гамаль, Н. І. Калита. – Дрогобич : РВВ ДДПУ, 2016. – 185 с.
2. Гурська Л. І. Релігієзнавство : навч. посіб. / Л. І. Гурська. – 2-ге вид. перероб. та доп. – К. : ЦУЛ, 2018. – 172 с.
3. Казанова Х. Релігія в сучасному світі. Пліуралізм, секуляризація, глобалізація / Х. Казанова. – К. : Вид-во УКУ, 2019. – 348 с.
4. Кафарський В. І. Етнологія / В. І. Кафарський, Б. П. Савчук. – К. : ЦНЛ, 2019. – 432 с.
5. Козира Є. В. Культурологія : навч. посіб. / Є. В. Козира. – К. : Медицина, 2017. – 352 с.
6. Кордон М. В. Українська та зарубіжна культура : підручник / М. В. Кордон. – К. : ЦУЛ, 2020. – 584 с.
7. Культурологія : підручник / за ред. Т. Гриценко. – К. : ЦНЛ, 2017. – 392 с.
8. Культурологія : підручник / за ред. А. Є. Конверського. – Х. : Фоліо, 2017. – 863 с.
9. Культурологія: теорія та історія культури : навч. посіб. / за ред. І. І. Тюрменко. – К. : ЦУЛ, 2020. – 370 с.
10. Кучера Т. М. Релігієзнавство: навч. посіб. / Т. М. Кучера. – К. : КНЕУ, 2016. – 95 с.
11. Лубський В. І. Релігієзнавство : підручник / В. І. Лубський, В. І. Теремко, М. В. Лубська та ін. – К. : Академвидав, 2017. – 464 с.
12. Протеро С. Книга Вісім релігій, що панують у світі. Чому їхні відмінності мають значення / С. Протеро. – К. : Book Chef, 2021. – 464 с.
13. Релігієзнавство : навч. посіб. / наук. ред. Д. В. Брильов. – К. : Дух і Літера, 2018. – 328 с.
14. Релігієзнавство : підручник / Г. Є. Аляєв та ін. ; за заг. ред. Г. Є. Аляєва. – Полтава : АСМІ, 2018. – 285 с.
15. Релігії народів світу : енциклопедія / Г. Е. Єрмановська. – К. : Укрвидавполіграфія, 2017. – 319 с.
16. Сучасна культурологія / за ред. К. Кислюка. – К. : Кондор, 2018. – 382 с.
17. Сучасні європейські культурно-історичні цінності в контексті викликів глобалізації / наук. ред. А. І. Кудряченко, Т. О. Метельова. – К. : Фенікс, 2017. – 444 с.
18. Тиводар М. Етнологія : навч. посіб. / М. Тиводар. – Л. : Світ, 2014. – 623 с.
19. Утвенко В. В. Етнологія : навч. посіб. / В. В. Утвенко. – К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2017. – 244 с.
20. Шугаєва Л. М. Релігії світу : навч. посіб. / Л. М. Шугаєва. – К. : Академвидав, 2017. – 256 с.

Допоміжна

21. Атлас біблійної історії / за ред. Д. Причарда. – К. : Картографія, 2010. – 192 с.
22. Блій де Г. Географія: світи, регіони, концепти / Г. де Блій, П. Муллер, О. Шаблій; пер. з англ. – К. : Либідь, 2004. – 740 с.
23. Богдановський І. В. Філософський аналіз феномену нетрадиційної релігійності: соціальний і психологічний аспекти : монографія / І. В. Богдановський. – Ірпінь, 2012. – 373 с.

24. Дейвіс Н. Європа. Історія / Н. Дейвіс; пер. з англ. П. Таращука. – К. : Основи, 2020. – 1464 с.
25. Ігнат'єв П. М. Країни Азії: особливості культури та побуту / П. М. Ігнат'єв. – Чернівці : Книги – ХХІ, 2011. – 339 с.
26. Культурологія. Українська та зарубіжна культура : навч. посіб. / М. М. Закович та ін. ; за ред. М. М. Заковича. – 5-те вид., стер. – К. : Знання, 2010. – 589 с.
27. Світова художня культура : від первісного суспільства до початку середньовіччя : навч. посіб. / О. П. Щолокова та ін. ; ред. В. В. Вороніна, Т. М. Коліна. – К. : Вища школа, 2004. – 175 с.
28. Хоптяр Ю. А. Етнологія : навч. посіб. / Ю. А. Хоптяр. – 2-ге вид., переробл. і доп. – Кам'янець-Подільський, ПП «Медобори», 2008. – 160 с.
29. Художня культура світу : навч. посіб. / Н. Є. Миропольська, Е. В. Белкіна, Л. М. Масол та ін.; за ред. Н. Є. Миропольської. – Х. : Ранок, 2010. – 192 с.

Електронні інформаційні ресурси

1. Державна служба України з етнополітики та свободи совісті. URL : <https://dess.gov.ua/>
2. Культура і креативність. URL : <https://www.culturepartnership.eu/ua/page/about>
3. Міністерство культури та інформаційної політики України. URL : <https://mkp.gov.ua/>
4. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL : <http://www.nbuv.gov.ua/>
5. Релігії мира. URL : <http://relig.info/>
6. Релігія в Україні. URL : <https://www.religion.in.ua/>
7. Релігія та віра. Рада Європи. URL : <https://www.coe.int/en/web/compass/religion-and-belief>
8. Український культурний фонд. URL : <https://ucf.in.ua/>
9. European Union (EU). URL : https://europa.eu/european-union/index_en
10. Eurozine. URL : <https://www.eurozine.com/>
11. United Nations (UN). URL : <https://www.un.org/en/>